

8
IK.
Sept. 23.
XIV/ 637/c./

HUNGARY

INDUSTRY
Coalmines

/1700/
1706 a/z

AN APPRENTICE "COALCUTTER'S" LIFE IN THE
NO. 305 MINERS SCHOOL IN VÁRPALOTA

SOURCE GRAZ: A 19-year-old miner from RÁBAFÜZES, who escaped on July 11 1954. Subsource had attended subject "school" for 17 months and reported his own experiences and observations.

DATE OF OBSERVATION: November 4 1952 to April 1 1954.

SUMMARY: A description of the No. 305 Miners School in VÁRPALOTA. The school's curriculum, with the exception of three subjects, is just like that of an ordinary elementary school. The apprentices undergoing training spend three days a week working in the mine and another three days receiving theoretical instruction in the classroom. In the course of 17 months, the school headmaster was changed three times. Once a month the apprentices undergo paramilitary training, receiving instruction in the use of small arms by Army officers in civilian clothes. The DISZ meetings consist mainly of lectures on coal production and on foreign policy. Hardly anyone uses the school library because all the books are the works of Communist authors. Russian films, shown weekly free of charge, awaken little interest. Even an instructor once went to sleep during a presentation of "The Battle for Stalingrad". On Sunday mornings, the apprentices are not permitted to leave the school premises, presumably lest they attend church services. Each apprentice is issued with a summer and a winter uniform, but has to wear his own shoes. Details of the meals served, the accommodation available and of the final examinations are given.

CORRESPONDENT'S COMMENT: Subsource took very little interest in his theoretical training and was, in fact, one of the worst scholars. For this reason the description of his training is somewhat incomplete.

/more/

1.

EVALUATION COMMENT: The existence of subject school for miner apprentices is known from the Hungarian press. Part of the VÁRPALOTA coalmines /the so-called "tanbánya" i.e. "apprentice mine"/ is reserved for underground training. In March 1954, an "efficiency competition" for young miners of the mid-Dunántul area took place at the "apprentice mine" and one of the pupils of subject school reportedly attained a very good placing /see "Szabad Ifjúság" of March 2 1954, page 1/.

Reported information on the general curriculum, pre-military training, political education, leisure time etc. of the mining apprentices is in accordance with information available on the life of industrial apprentices in general.

All names under reference are UNCONFIRMED in our files .

X X X

Vájárkiképzés

Theoretical and Practical Training.

Mivel mint géplakatostanonc szerettem volna elhelyezkedni, 1952 októberben jelentkeztem a SZOMBATHELY-i MTH-nál./Munkaerő-Tartalékok-Hivatala/. Két héttel később értesítettek, hogy sajnos ebben a szakmában már nem tanulhatok, mert túlléptem a korhatárt, illetve 17-ik évemet, de hozzáfűzték, hogy vájártanulónak jelentkezhetem VÁRPALOTA-n. 1954 november 4-én odautaztam és azonnal jelentkeztem a VÁRPALOTA-i MTH-nál, ahol minden kérdezősködés nélkül azonnal felvettek.

Heti három napot a bánya Perepömező aknájában, három napot pedig a VÁRPALOTA-i 305 sz. "Vájáriskolában" tanulással töltöttem. Ez az iskola a Hősök terén volt.

A tanulás idejére napi 13.-Frt.-ot, a bányamunkáért pedig napi 15.-frt.-ot fizettek. A tanfolyam I. és II.-ik osztályból állt, két évig tartott, 250 hallgató részvételével. Ebből a fizikailag erősebbek, számszerint kb. 71-en, már egy félévvel előbb felszabadultak, mert alkalmasnak találtak a bányamunkára.

Tanulási időm alatt három igazgató váltogatta

egymást az iskolában. KISS Béla igazgatót HORÁK Imre, őt pedig egy ismeretlen nevű egyén váltotta le.

A tanári karhoz tartoztak: KISS Béla /nem azonos az igazgatóval/ számtantanár, SZÉKES BÉLA rajztanár, SCHAFFHAUSER József, ásvány- és földtan, valamint bányaműveléstan tanára, FEHÉRVÁRI Dezső természettanár, valamint /fnu/ FORGÓ magyartanár, a többiek nevére nem emlékszem, mert gyakran változtak. Mint nevelő, utoljára SZABÓ Géza szerepelt, előtte öten is leváltották egymást.

A tankönyveket az iskola bocsájtotta rendelkezésünkre, a tanfolyam végén vissza kellett azokat adnunk. Ugy szintén a füzeteket is ingyen kaptuk. A két éves tanfolyam alatt a következő könyvekből tanultunk: "Társadalmi Ismeretek", "Ásvány és Földismeretek", "Számítan- és Mér-tan", "Rajz", "Szakoktatás" /ez a kispuska használatával foglalkozott/, "Természettan", "Fizika", "Magyar nyelvtan", "Kémia", "Bányaművelés", "Légő". Ez utóbbi tantárgyat minden hónapban csak egyszer vettük át.

Azokon a napokon amikor az iskolába mentünk, reggel 5.30-kor volt az ébresztő, 7-13 óráig tanulás, 13-15-ig ebéridő, 15-17-ig tanulókör, 17-19-ig szabad foglalkozás, 19.30-21. óráig vacsoraidő, 21 órakor pedig takarodó.

E tanfolyamon, az ásványtan, bányaműveléstan és társadalmi ismeretek kivételével, ugyanazt tanultuk, mint az általános elemi iskola nyolcadik-osztályában. De a kiképzés, az általános iskolához képest nem volt a legjobb, mert valahogy nem vették elég komolyan az oktatást, viszont annál nagyobb gondot fordítottak a bányabeli, gyakorlati kiképzésre.

Ha a bányában dolgoztunk, reggel már 4.30-kor volt ébresztő, 6 órakor pedig már lent kellett mennünk a bányában, ahol 13 óráig megszakítás nélkül dolgoztunk. Utána minden nap a bánya zuhanyfürdőjét használhattuk. 14-16 óráig ebéridőt tartottunk, majd 16-17-ig tanulókör következett, 17-19.30-ig szabadfoglalkozás, 19.30-21-ig vacsora, 21 órakor pedig takarodó.

A bányában ugyanazt a munkát végeztük mint a rendes bányászok, főleg elővájáshoz, csillézéshez és fenn-tartáshoz osztottak be, hatos csoportokban, melynek mindegyikéhez egy oktató volt beosztva. Ezek bányászok voltak akik valamilyen okból munkaképtelenek lettek, így nem dolgoztak. Az én csoportom oktatója MOLNÁR József vágár, nagyon rendes ember volt, mindent megmagyarázott és megmutatott.

/more/

3.

Fb. 30 éves lehetett, betegsége miatt nem bírta a bányamunkát s így beosztották oktatónak.

Egy-egy csoport felszerelése: két lapát,, két csákány, egy fűrés, egy fejsze és fejenként egy karbidlámpa volt. Csak reggeli és délutáni műszakban dolgoztunk, az éjjeli műszaktól mentesültünk.

Lőkiképzés.

Para-Military Training.

Havonta egyszer kispuska kiképzésen vettünk részt, a város keleti részén levő lőtérre, a Gábrél tó közelében. E kiképzést csak hétköznapiakon tartották. Mindig 30 főnyi szakaszokban jártunk ki a lőtérrre, a kiképzés 2 órát tartott, de nem lettünk osztályozva. Minden gyakorlaton, fejenként 2 próbálövést és három rendes lövést kellett leadni. Összesen nyolc darab, 48-as mintájú kispuska állt rendelkezésünkre, a hozzávaló töltényeket az iskolai raktárból hoztuk. Legtöbbször katonatisztek civilben képeztek ki bennünket. A kivonuló tanulószakaszokat mindig valamelyik tanár kísérte, oda és vissza.

A politikai élet.

Political Indoctrination.

Mindegyik vágártanulónak kötelessége volt DISZ tagnak lennie, /fnu/ NAGY a DISZ titkára, az iskola társalgójában havonta egyszer tartotta a gyűléseket. Mindenkinek kötelező volt azon résztvenni, "lőgni" nem lehetett, de azért mégsem vettük komolyan a dolgot. Ilyenkor mindig szó esett a tanulásról, melynek során a DISZ titkár gyakran hangoztatta, hogy a mai rendszerben egy vágártanulónak sokkal több tudással kell rendelkeznie, mint a múltban. Azonkívül mindig szó esett a bányatermelésről és a külpolitikáról. A kommunista elvekkel nem igen foglalkoztunk. A DISZ gyűléseken néha sajtó felolvasást is tartottak. A különböző újságcikkeket néha megvitattuk. Itt is majdnem mindig a termelésről volt szó.

Minden vágártanulónak ingyen járt a Szabad Ifjúság című napilap. De nagyon ritkán olvasta el valaki, mindig arra használtuk, amire éppen szükségesnek bizonyult.

SZABÓ Géza nevelő, havonta egyszer politikai kört tartott a részünkre. Itt is ugyanazt hallottuk, mint a DISZ gyűléseken. Ugyanazok a témák merültek föl. SZABÓ

igen gyakran elhanyagolta a politikai kör megtartását, mert ahogy általában beszélt, túl sokat tartózkodott a kocsmában és kedvelte az itkát.

A tanárok pártszervejének a titkára /fmu/ FORGÓ/tanár volt. E szervezet ténykedése előttem ismeretlen.

Az iskola saját könyvtárral is rendelkezett. Minden kedden és pénteken lehetett könyveket kivenni. Kölsődíj nem volt. Nagy forgalmat nem bonyolított le, mert főleg politikai művek képezték a könyvtár zömét. Ezeket a könyveket messziről fel lehetett ismerni, olyan tiszták és újak voltak, látszik, hogy nem forogtak kézen. A többiek ennél kopottabbak voltak, akadt közöttük néhány szépirodalmi és természettudományi, melyet szívesen olvastak a tanulók.

Mozilátogatások és szabadidő.

Film Shows and Entertainment.

Az iskola társalgójában, hetenként egyszer, mozielőadást tartottunk. Nem volt kötelező, de ha jó filmet adtak szívesen elmentünk, mert belépődíj nem volt. Ottléttem alatt a következő filmeket láttam: Magyar filmek közül "Civil a Pályán." "Különös házasság", "Felszabadult föld", Dalolva szép az élet" tetszettek legjobban, így ezek maradtak emlékezetemben. Az orosz filmek közül a "Bátor Emberek", "A Stalingrádi Csata", "Rejtélyes Sziget" címűekre emlékszem. 1954 tavaszán járszottek egy francia filmet, Kírályleány a Feleségem" volt a címe, és úgy nálunk-mint ahogy hallottam - az egész országban nagy sikert aratott. A mozielőadásokat a tanárok is szívesen látogatták, kivéve az orosz filmeket. 1953 őszén pl. amikor a "Stalingrádi Csata" futott nálunk, egyik tanárt /NU/ ugylátszik annyira érdekelte, hogy elaludt és hortyogott egész idő alatt.

Hivatalos kimenőnk csak vasárnap d.u. 14-22 óráig volt, de ha szombaton délután nem voltunk műszakon, szabadon rendelkezünk az időnkkel. Annak ellenére, hogy csak 22 óráig volt kimenőnk, a tanulók sokszor reggel 4-ig is kimaradtak. Hogy ne vegyék észre, az ablakon másztak be. De azért mégis eljutott KISS igazgató füléhez a dolog, aki a tanulókat a fegyelem megszegéséért sokszor megpofozta.

Vasárnap d. e. nem adtak kimenőt. Sokszor haragoztattuk, biztos azért nem engednek ki, hogy ne mehessünk templomba. Ilyenkor regényolvasással ütöttük agyon az időt. Néha olyan filléres regények jártak kézről-kézre, amelyeknek

vagy eleje, vagy a vége hiányzott, de azért mégis mohón olvastuk az izgalmas részeket, amelyek egy előttünk teljesen idegen világot tártak fel. Régi Pesti Hírlap és Pengős Regények voltak ezek. Ha egy ilyen könyv véletlenül az igazgató kezébe került a tanulót jól lehordta, a könyvet pedig elvette. Főleg a könyv elvesztése fájt ilyenkor a legjobban, mert pótolhatatlan veszteséget jelentett. Ha azonban SZABÓ nevelő rajtakapott valakit egy ilyen könyvvel, elvette bár, de érdeklődéssel lapozgatta és elkérte olvasásra. Utána pedig megint visszaadta.

1953 karácsonykor négy napi szabadságot kaptunk, aki akart, hazautazhatott, aki pedig maradt, az kapott egy ajándékesomagot, melyben süteményféle, cukorka és csokoládé volt.

Egyenruha, elszállásolás és étkezés.

Apprentices' Uniforms, Accomodation and Meals.

Minden tanuló az iskolától egyenruhát kapott, mely egy orosz mintájú zubbonyból és nadrágból derékszíjjal, valamint egy pilotasapkából állt. Télen szövetből készült egyenruhát hordtunk, melyet egy piros nyakendő és tányérsapka egészített ki. A nyári egyenruha világosszürke, a téli pedig sötétkék volt.

A vájár-iskola épületében volt az elszállásolásunk. Egy teremben 20-25-en laktunk. Télen azonban nagyon fáztunk, mert keveset fűtöttek, azonkívül nem volt elég takarónk, mert keveset hoztak át a csilláskonyhából. Az étkezést szintén ott kaptuk, ugyanazt ettük, mint a bányászok.

Vájárvizsga.

The Final Examination.

1954 március végén, azaz másfél év után kiválasztották közülünk az erős, markos legényeket és levizsgáltattak bennünket. Mint már említettem, a rendszeres tanfolyam 2 évig tartott, de valószínűleg, mert hiányzott a vájárutánpótlás, hamarabb levizsgáltattak. Így 71-ed magammal úgy szóbelileg, mint írásbelileg, valamint gyakorlatilag levizsgáltunk. A szóbeli és írásbeli két-két napot, a gyakorlati vizsga a bányában pedig egy egész napot vett igénybe. A vizsgán az összes tanárok, a DISZ titkár, valamint ASZÉKESFEHÉRVÁR-i MTH Központból egy kiküldött /NU/

6.

vett részt. A főhangsúly a gyakorlati volt, a szóbeli és írásbeli vizsgán elnézőek voltak. Mindannyian jó eredménnyel levizsgáztunk és megkaptuk a vajár oklevelet. A vizsga után a létszám majdnem a felére csökkent, mert 71 vajárból, csak 45 maradt a bányánál, a többi önkényesen elment, nem volt kedvük a bányamunkához.

End.